

Nyelvtanulás és eredményesség a magyar közoktatásban

Vajnai Viktória, Széll Krisztián és Fehérvári Anikó

ELTE PPK

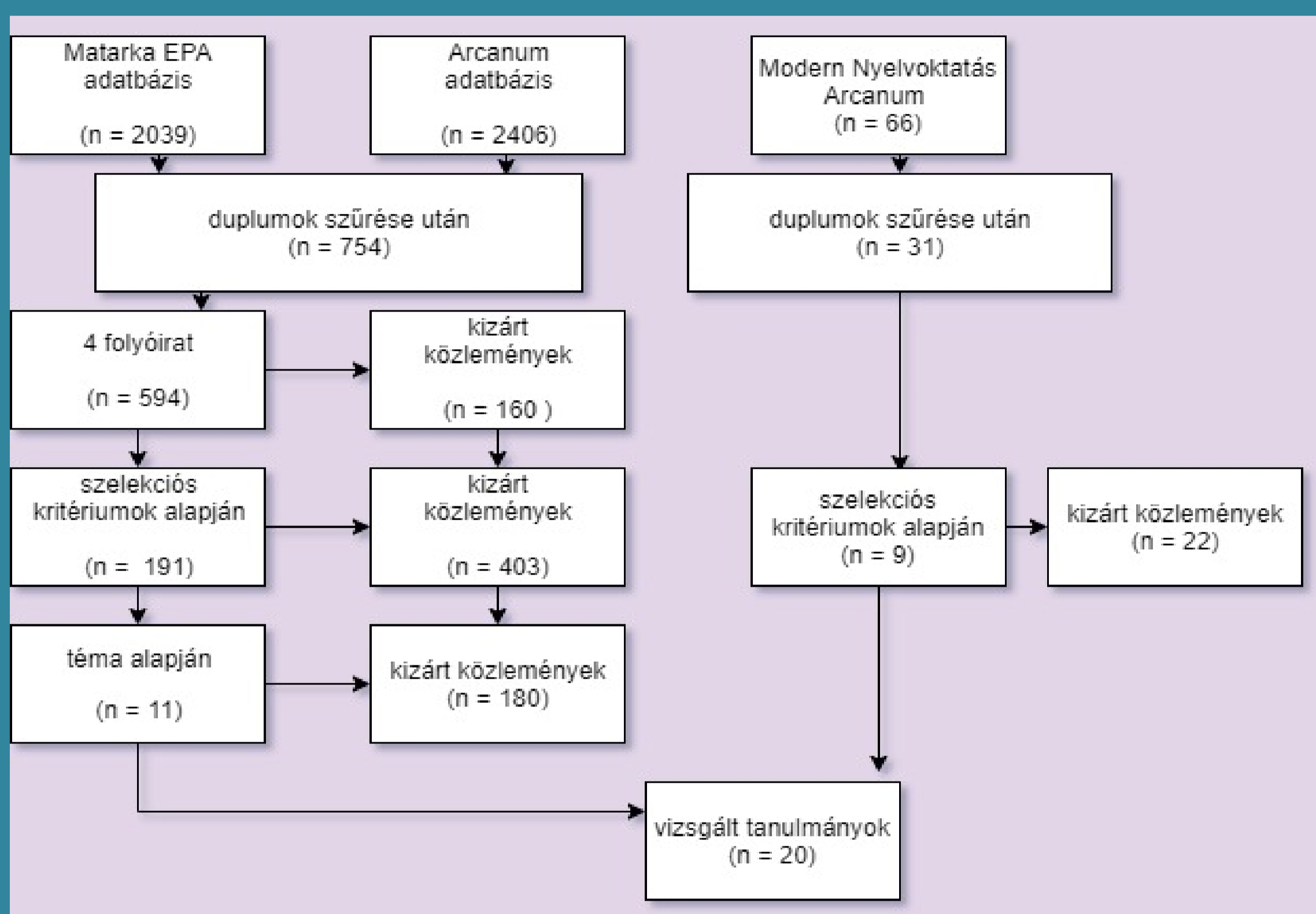
A kutatásról

Kutatásunk egy átfogó szisztematikus irodalomfeltárás része, amely a négy legrégebbi magyar neveléstudományi folyóirat (*Educatio*, *Iskolakultúra*, *Magyar Pedagógia*, *Új Pedagógiai Szemle*) 1990-2019 között megjelent oktatási eredményességgel kapcsolatos cikkeit dolgozza fel. Az adatbázisokban történő kulcsszavas keresés (iskolai/tanulói/pedagógus eredményesség/teljesítmény, vagy teljesítménymérés, vagy hozzáadott érték, vagy kompetenciamérés és közoktatás/köznevelés) és duplumszűrés után az alábbi kritériumokat alkalmaztuk: tudományos szakcikk, empirikus kutatás, a kulcsszavak valamelyike előfordul a cikkben és szorosan kapcsolódik a kutatáshoz, a kutatásmódszertani rész ismertetésre kerül, kvantitatív vizsgálat esetén legalább 100 fő, kvalitatív vizsgálat esetén legalább 15 fő bevonásával készült. A magyar közoktatásban folyó idegennyelv-tanulással kapcsolatos részkutatásunkhoz ugyanezen folyamatot alkalmaztuk a témában legrelevánsabb folyóirat, a *Modern Nyelvoktatás* cikkeire, és a két keresés eredményezte 20 cikket vontuk be ebbe a vizsgálatba.

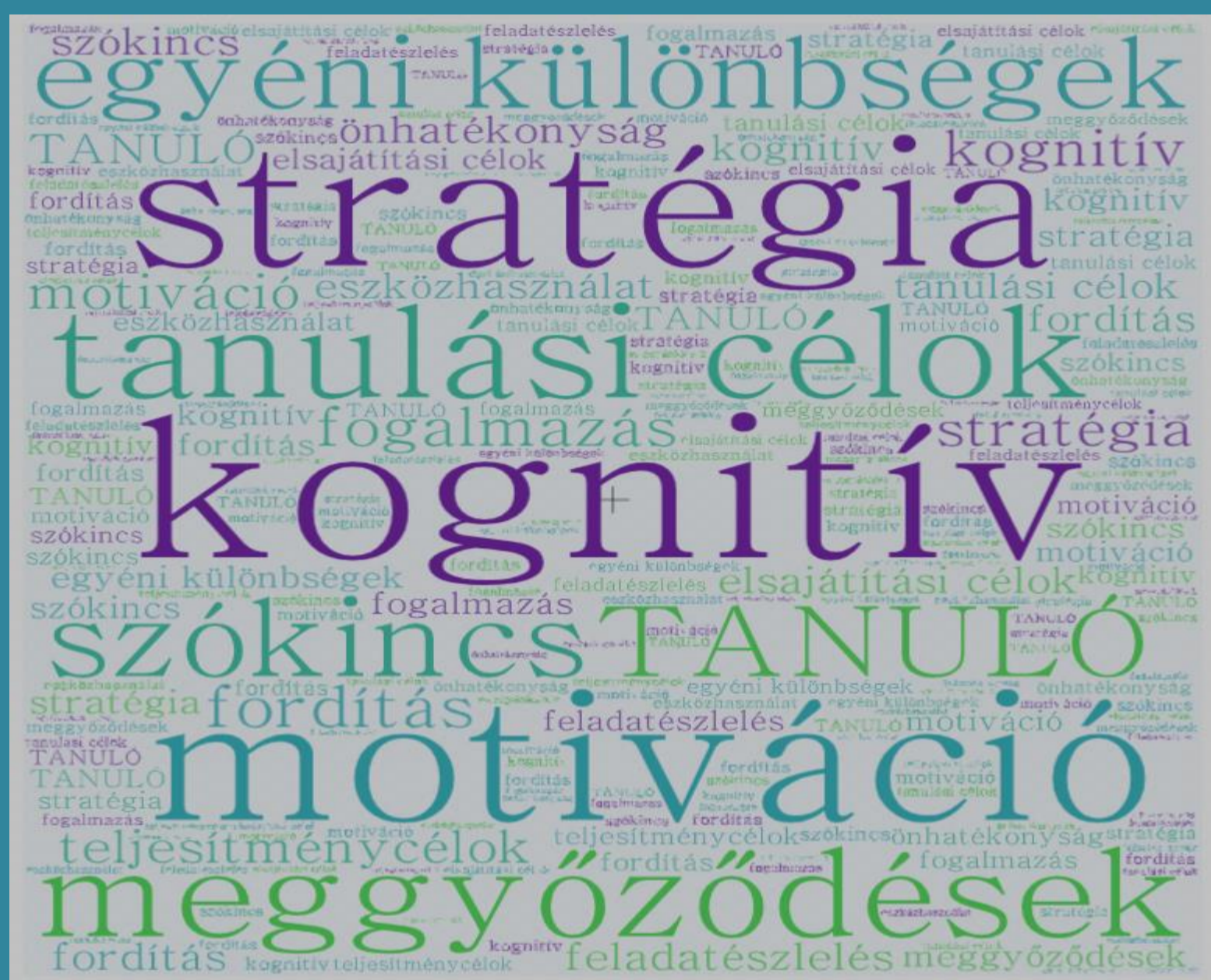

A vizsgált cikkekről

A vizsgált 20 cikk 1996 és 2017 között jelent meg, ebből kilenc cikk származik a 2003-2006 közötti időszakból. A cikkek arányosan érintik az általános és középiskolát, van olyan cikk, amely mindkét szintet vizsgálja, kisebb arányban jelenik meg a szakképzés, mint a gimnáziumok. A tanulmányokat három terület köré szervezve mutatjuk be a szerint, hogy az egyéni, az iskolai vagy a társadalmi szint került a fókuszukba.

Az egyéni szintre fókuszáló kutatások szinte fele-fele arányban foglalkoznak egyéni különbségekkel illetve egy-egy specifikus nyelvi készséggel. Az elsősorban az iskolai keretekre vonatkozó csoportban két cikk reflektál specifikusan a szakképzés világára, három pedig a nyelv iskolai körülmények közötti tanítására, taníthatóságára, a nyelvtanulás eredményességét befolyásoló iskolai változókra. Két cikk az egyéni különbségekre és az iskolai környezetre egyaránt fókuszál és, ezek interakcióját érinti. Az iskolai és iskolán kívüli (családi és társadalmi) tényezőket expliciten összekapcsoló cikkek elsősorban a szülői háttér és a nyelvtanulás eredményessége közötti kapcsolatra világítanak rá, de egy cikkben megjelennek a regionális elhelyezkedés a teljesítménnyel való összefüggései is.

A vizsgált 20 tanulmány egyértelműen rámutat az angol nyelv túlsúlyára a kutatásokban és publikációkban. Az angol nyelv tanulásával kapcsolatos kutatások ilyen szintű dominanciája torzíthatja a nyelvtanulás sikerességéről alkotott képet.

Hat cikk vizsgálja a nyelvtanulási eredményességet más iskolai tárgy összefüggésében, mindegyikben megjelenik az anyanyelv valamilyen vetülete. Az idegennyelvi teljesítmény és az anyanyelvi teljesítmény (valamely vetülete) között van összefüggés, ám ugyanakkor az intenzívebb idegennyelvi fejlesztés nem feltétlenül hat vissza az anyanyelvi készségekre.

A kutatások tanulókat, tanárokat, intézményvezetőket is megszólítottak, ám úgy tűnik, a két utóbbi kategória kevesebbszer került a kutatás fókuszába, mint a tanulók és maga az iskola. Szinte valamennyi több iskolatípust megjelenítő cikk beszámol az

iskolatiszámok közötti eltérésekről a gimnáziumok javára, illetve említi az iskolák és csoportok közötti különbségek nagyságát.

Az iskolán kívüli tényezők a vizsgált cikkekben elsősorban a szülői iskolázottságát jelentik, és minden ezt a változót is vizsgáló kutatás rámutat arra, hogy összefüggés van a szülői végzettség és a tanulói nyelvi eredményesség között. Egy cikk vizsgálja a nyelvtanulási eredményességben a regionális összefüggéseket.

Hiányzik a vizsgált 20 cikkből a diszfunkcióval és fogyatékkal élő tanulók nyelvtanulási helyzete, illetve a nyelvtanulási eredményességgel kapcsolatban egyetlen cikk érinti csak a technikai lehetőségeket.

Bacsa É. (2008). A tanulási célok vizsgálata az angol nyelvtanulás tükrében. *Iskolakultúra*, 18(7-8), 33-49.

Bacsa É. (2012). Az idegennyelv-tanulással kapcsolatos meggyőződések vizsgálata általános és középiskolás tanulók körében. *Magyar Pedagógia*, 112(3), 167-193.

Bors L., Nikolov M., Pércsi R. & Szabó G. (1999). A pécsi nyolcadik osztályosok idegen nyelvi tudásának értékelése. *Magyar Pedagógia*, 99 (3), 289-306.

Cs. Czachesz E. & Vidákovich T. (2003). A két tannyelvű oktatás és a kognitív kompetencia néhány összefüggése. *Modern Nyelvoktatás*, 9(2-3), 14-2.

Csizér K. (2003). Az angol nyelv oktatásának feltételei. *Iskolakultúra*, 13(6-7), 45-54.

Csizér K. & Edwards M. (2006). Angolul tanuló diákok pragmatikai kompetenciájának fejlesztése. *Modern Nyelvoktatás*, 12(1), 35-43.

Einhorn Á. (2001). Milyenfajta nyelvtanulási módszereket készítenek fel a szakközépiskolások? *Modern Nyelvoktatás*, 7(2-3), 29-40.

Fehérvári, A. (2021). Eredményesség és méltányosság kutatások a magyar közoktatásban. Szisztematikus irodalomáttekintés 1990-2019. *Iskolakultúra*, 31., megjelenés alatt.

Fóris Á. (2004). Idegennyelv-tudással kapcsolatos vizsgálat a Dél-Dunántúli középiskoláiban. *Modern Nyelvoktatás*, 10(2-3), 27-39.

Habók A. (2016). Tanulási és nyelvtanulási stratégiák használata az általános iskola végén és a középiskola elején. *Iskolakultúra*, 26. (10) 23-38.

Józsa K. & Nikolov M. (2005). Az angol és német nyelvi készségek felépítését befolyásoló tényezők. *Magyar Pedagógia*, 105(3.), 307-337.

Kiszely Z. (2006). Magyar és angol nyelvű fogalmazások retorikai szerkezete: Összefüggések, magyarázatok és pedagógiai implikációk. *Magyar Pedagógia*, 106(2), 129-146.

Lesznyák M. (2007). A természetes fordítói kompetencia összefüggése a feladatészleléssel és néhány egyéb háttérváltozóval. *Modern Nyelvoktatás*, 13(1), 22-45.

Mihaljević Djigunović J., Nikolov M. & Ottó I. (2006). Horvát és magyar nyelvtanulók angol nyelvtudása nyolcadik osztályban. *Magyar Pedagógia*, 106(3), 171-186.

Nikolov M. (2003). Hatodikosok stratégiahasználata olvasott szöveg értését és íráskészséget mérő feladatokon angol nyelvből. *Magyar Pedagógia*, 103(1), 5-34.

Nikolov M. & Nagy E. (2003). „Sok éve tanulok, de nem jutottam sehova”. Felnöttek nyelvtanulási tapasztalatai. *Modern Nyelvoktatás*, 8(1), 14-40.

Pavlik O. (1997). A 10 és a 12 éves korosztály alapvető készségei és ismeretei - NAT-előmérés Budapesten. *Új Pedagógiai Szemle*, 47(7-8), 232-245.

Radnai Zs. (1996). A nyelvtanulási háttér hatása a kisgyermek idegen nyelvi képességeinek fejlődésére. *Modern Nyelvoktatás*, 2(1-2), 45-60.

Szabonyi K. & Hegedűs R. (2017). Középszintű idegen nyelvi, szövegértési és matematikai eredményeinek vizsgálata társadalmi és területi tényezők mentén. *Modern Nyelvoktatás*, 23(2-3), 21-33.

Vidákovich T., Vigh T., Sominé Hrebik O. & Thékés I. (2013). Az angol és német nyelvi szókinés online diagnosztikus tesztelése a 6. évfolyamon. *Iskolakultúra*, 23(11), 117-130.

Vigh T. (2013). A középszintű angol és német nyelvi érettséginek változásai 2007 és 2012 között. *Modern Nyelvoktatás*, 19(1-2), 17-35.